

ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСНА РАДА  
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ  
ВІЙСЬКОВОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ  
КРЕМЕНЕЦЬКА ОБЛАСНА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ  
ім. ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Кафедра історії та методики навчання



ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із навчально-педагогічної роботи

Марія БОДНАР

2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**Історичні студії: дослідження і навчання**

рівень вищої освіти другий (магістерський)

галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

**спеціальність**

014 Середня освіта (Українська мова і література)

освітньо-професійна програма:

Середня освіта (Українська мова і література. Історія)

Кременець – 2024

**Робоча програма навчальної дисципліни *Історичні студії: дослідження і навчання* для другого (магістерського) рівня вищої освіти з галузі знань *01 Освіта / Педагогіка* спеціальності *014 Середня освіта (Українська мова і література)* освітньо-професійної програми *Середня освіта (Українська мова і література. Історія)*. Кременець, 2024 р. 17 с.**

**Укладач: *СКАКАЛЬСЬКА Ірина* – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії та методики навчання.**

Робоча програма схвалена на засіданні кафедри історії та методики навчання. (Протокол № 1 від 01 серпня 2024 року).

Завідувач кафедри

проф. Ірина СКАКАЛЬСЬКА

## 1. ВСТУП

Освітній компонент **Історичні студії: дослідження і навчання** дає змогу сформувати й поглибити розуміння основних тенденцій і закономірностей методології історії та політики пам'яті. Зміст курсу передбачає поглиблений фактологічний та аналітичний матеріал з історії розвитку історичної науки, простежує основні етапи становлення історичних шкіл та їх методологій, прослідковує гносеологічну структуру, зміст та соціальні функції історичних наукових шкіл, їхній взаємозв'язок із світовою історичною наукою.

Освітній компонент буде викладений у формі лекцій (20 год.) та семінарських занять (25 год.). Частина навчального часу буде відведена для самостійної роботи здобувача. Викладач використовуватиме різні методи навчання (бесіда, дискусія, діалог, консультація, технології ситуативного моделювання, сторітеллінг та ін. комунікаційні технології).

Кожен здобувач вищої освіти повинен ознайомитися і слідувати нормам щодо академічної доброчесності та плагіату.

Актуальність курсу обумовлена тією роллю, яку відіграє історія на сучасному етапі розвитку суспільства.

**Ключові слова:** методологія, концепція, історична наука, історична пам'ять, історичне мислення, історіографія, позитивізм, школа Анналів, наративи, наукове дослідження, методи дослідження, мікроісторія, локальна історія, усна історія, історія повсякдення, історична антропологія, історичне джерело, політика пам'яті, історичні особи.

Дисципліна сприяє набуттю здобувачами програмних компетентностей:

**Інтегральна:** Здатність розв'язувати складні задачі або проблеми в галузі освіти, що передбачає здійснення інновацій та/або проведення педагогічних досліджень і характеризується невизначеністю умов.

### **Загальні компетентності:**

**ЗК 2** *Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.* Здатність до самостійного вивчення нових методів і форм роботи та використання новітніх педагогічних технологій у практичній діяльності, підвищення професійної майстерності.

**ЗК 3** *Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.*

### **Фахові компетентності:**

**ФК 4** *Здатність критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності.*

**ФК 10** *Здатність до самостійної інтерпретації змісту історичних джерел та історичних фактів і формування власної оцінки у ставленні до минулого й сьогодення України та світу.*

**ФК 11** *Здатність орієнтуватися в історичних періодах, розуміти критерії та особливості різних наукових підходів до періодизації історії, використовувати її як спосіб пізнання історичного процесу.*

**ФК 12** *Здатність формулювати інтерпретаційні й оціночні судження конкретних історичних фактів, явищ та процесів. Здатність орієнтуватися в історичному просторі й пояснювати динаміку його змін.*

**Програмові результати навчання:**

**ПРН 1** Поширювати знання через призму національних і загальнолюдських цінностей, толерантності, адаптивності до культурного середовища.

**ПРН 5** Демонструвати знання категоріального апарату лінгвістики, літературознавства та історії.

**ПРН 12** Уміння встановлювати географічну детермінованість конкретних історичних явищ і процесів; використовувати картографічний матеріал при поясненні причинно-наслідкових зв'язків у новітній історії світу та України, візуалізувати події за допомогою карти.

**ПРН 13** Демонструвати уміння вибирати та класифікувати історичну та джерельну базу з метою розкриття її інформаційного потенціалу.

**ПРН 14** Уміння аналізувати й порівнювати факти історичної дійсності та історичні процеси; оцінювати діяльність соціальних груп та історичних постатей з позиції загальнолюдських та національних цінностей; формулювати власну аргументовану позицію щодо суперечливих питань новітньої історії.

**Міждисциплінарні зв'язки:** проблематика курсу пов'язана з дисциплінами Актуальні проблеми історії України та Технології навчання історії.

## 2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, предметна спеціалізація, освітньо-професійна програма	Розподіл годин за навчальним планом	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка	Нормативна	
Модулів – 2	Спеціальність 014 Середня освіта (Українська мова і література)	Рік підготовки: 2	
Змістових модулів – 2		Семестр: 3	
Загальна кількість годин – 90			
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 4	Освітньо-професійна програма підготовки магістра	Лекції	
		18 год.	6
		Практичні, семінарські	
		22 год.	6
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
50 год.	94		
Вид контролю: екзамен			

**Примітка.** Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

для денної форми навчання – 44 %–56%;

для заочної форми навчання – 13 %–87%.

### **3. Мета та завдання навчальної дисципліни**

Ознайомлення студентів з визначними здобутками та етапами розвитку історичної думки, історіософськими концепціями, уміння критично аналізувати історичну літературу, визначати своє ставлення до неї, а також використовувати у власній діяльності кращі досягнення світової історичної думки.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- сприяти розвитку у студентів історичного мислення, вміння систематизувати матеріал;
- ознайомити студентів з фактологічним та аналітичним матеріалом з історії розвитку історичної науки, особливостях методологічних прийомів, які застосовували і застосовують представники історичної науки;
- сформувати цілісне уявлення про цілі та зміст сучасної історичної освіти;
- розкрити ефективні механізми для формування у молоді умінь швидко адаптуватися до динамічних умов життя;
- навчити працювати зі значним обсягом навчально-методичної інформації, самостійно здійснювати її пошук, обробку й аналіз фактологічних даних.

## 4. Програма навчальної дисципліни

### Структура курсу

#### Модуль 1

### МЕТОДОЛОГІЯ ІСТОРІЇ

#### **Тема 1. Історія історичної науки від античності, середньовіччя, Ренесансу до виокремлення наукової історії**

Грецька і римська антична історіографія. «Historia magistra vitae». «Християнізація історії». Священна історія і світська історії. «Історія» і «хроніка». Літописання.

Світоглядні підстави гуманістичної історіографії. Ренесансне бачення історії. Барокові ерудити.

Вплив ідей Просвітництва на розуміння історії. Британська історична наука у вік Просвітництва. Історики-антиквари та їхній вплив на вивчення минулого.

Козацьке літописання. Самовидця (про події 1648-1702 років, вірогідний автор – Роман Ракушка-Романовський); Грабянки (1710, про події від виникнення козацтва до 1709); Самійла Величка (1720, про події в Україні 1648-1700 років).

Історичні твори другої половини XVIII ст. Здобутки істориків доби романтизму. «Історія Русів».

#### **Тема 2. Ера позитивізму. Історичні концепції XIX ст.**

Позитивізм і соціологічна історія. Українська національна історична наука.

Німецька класична історіографія. Дройзенівська інтерпретація та розуміння історії. Нарая як *ars historia* (мистецтво історії). Марксизм і його видозміна у «марксистсько-ленінській методології».

Порівняльно-історичний метод у дослідницьких практиках Михайла Драгоманова.

#### **Тема 3. Історична наука на зламі XIX–XX ст.**

Методологічні проблеми, напрями та школи. Французька мова «Анналів». Культурологічний підхід до вивчення історії і соціологічні методи. Цивілізаційний підхід до вивчення історії. Концепція «нового часу» К. Ясперса. Критика «історицизму» і погляди на історію К. Поппера. Неопозитивізм.

Краківська історична школа. Історіографічні студії М. Грушевського.

#### **Тема 4. Методологічні проблеми цивілізаційного дослідження всесвітньої історії у «великих теоріях цивілізацій» XIX–XX ст.**

Теорія культурно-історичних типів М.Я. Данилевського з погляду методології історії. Історичний метод О. Шпенглера й питання його застосування в історичній науці.

Суперечності методології цивілізаційного аналізу всесвітньої історії в дослідженнях А. Тойнбі.

### **Тема 5. Нові тенденції у розвитку історичної науки в ХХ–ХХІ ст.**

Постмодернізм. Усна історія. Дискусії в середовищі істориків про «достовірність» інформації отриманої методами усної історії.

Історія «знизу». Мікроісторія. Локальна історія. Інфраструктура публічної історії: музейництво та історичне краєзнавство. Візуальна історія. Історія читання. Історія повсякдення. Проблематика історії повсякденності в сучасній українській історіографії.

Глобальна історія як концепт. Сучасний історик у «лабіринтах» глобалізації. Транснаціональна історія та її предметне поле. Перехресна історія.

## **Модуль 2**

### **КОНЦЕПТ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ В ІСТОРИЧНІЙ НАУЦІ**

#### **Тема 6. Теоретико-методологічні засади дослідження історичної пам'яті в міждисциплінарному дискурсі**

Генеza концепту «історична пам'ять» в контексті трансформацій історичної методології. До питання методології дослідження поєднання історії і пам'яті. Історична пам'ять в тенетах історіографії.

Нова історична свідомість як передумова громадянської злагоди в контексті гуманітарної безпеки держави.

#### **Тема 7. Колективна пам'ять як предмет наукового аналізу**

Колективна пам'ять як один з нових об'єктів історичного дослідження.

Наукова підгрунття щодо вивчення колективної пам'яті. Коштовні ритуали в працях Е. Дюркгейма. Концепція «політичного міфу» Г. Тюдора. Значимість історичного нарративу в конструюванні ідентичності у А. Мак-Інтайра та Д. Карра. Проблема природи традицій у Е. Шилза, Е. Хаббаума, Т.Рейджера; соціальні наслідки комеморації у Д. Ловенталя.

Становлення концепту колективної пам'яті. Роботи Дж. Олик та Дж. Робінса. Дослідження в області зв'язку між культурою та пам'яттю: Ф. Бартлетт, А. Бергсон, У. Бенямін, А. Варбург, Е. Дюркгейм, К. Мангейм, З. Фрейд, М. Хальбвакс, А. Цвейг. Зародження нової наукової дисципліни. М. Хальбвакс – соціальні рамки пам'яті та важливість історичної пам'яті для ідентичності груп і суспільств. А. Барбурга – концепт «згадуюча спільнота» та «сховища пам'яті». П. Нора – про «місця пам'яті» в форматі формування групової ідентичності.

#### **Тема 8. Методологічні підходи в осмисленні колективної пам'яті та політики пам'яті**

Політика пам'яті: сутність і теоретичні підходи наукового пізнання. Методологічні підходи до «memory studies». Музеї як репрезентанти політики пам'яті.



Діяльність Інститутів національної пам'яті. Український інститут національної пам'яті. Державна політика пам'яті в сучасній Україні в умовах війни.

### **Тема 9. Формування культурної пам'яті як складової національної ідентичності**

Науковий обіг поняття «культурна пам'ять». Я. Ассман та вивчення культури пам'яті давніх суспільств. Розбіжності між комунікативною та культурною пам'яттю. Пам'ять як колективний феномен в працях А. Ассманн. Ієрархічність індивідуальної пам'яті.

Культурна пам'ять у контексті формування національної ідентичності. «Мовчазна пам'ять» як складова регіональної культури.

Колективна пам'ять та питання ідентичності. Хронотопічні характеристики соціальної пам'яті. Варіативність сучасних характеристик «культурної пам'яті» в працях А. Ерл, В. Фортунаті, Е. Ламберти.

Назви змістових модулів і тем	Обсяг у годинах												
	денна форма						заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	сем.	пз	лаб.	с. р		л	сем.	пз	лаб.	с. р	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>13</i>	
<b>Змістовий модуль 1</b>	8	2	2			4	9	1	1				6
Тема 1													
Тема 2	7	2	2			2	7	1					6
Тема 3	6	2	2			3	8	1	1				6
Тема 4	8	2	2			5	6						6
Тема 5	6	2	2			3	7		1				6
Тема 6	7		2			4	7	1					6
Тема 7	7	2	2			4	9		1				8
Тема 8	9	2	4			2	8	1					6
Тема 9	8	2	2			4	8	1	1				6
<b>Змістовий модуль 2</b>													
Тема 9	8	2	2			4	8	2	1				5
Міні-проекти	15					15	15						15
<b>Разом</b>	<b>90</b>	<b>18</b>	<b>22</b>			<b>50</b>	<b>90</b>	<b>8</b>	<b>6</b>				<b>76</b>

### **6. Теми семінарських занять та критерії оцінювання навчальних досягнень**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Історія історичної науки від античності, середньовіччя, Ренесансу до виокремлення наукової історії.	2
2	Ера позитивізму. Історичні концепції XIX ст.	2

3	Історична наука на зламі XIX–XX ст.	2
4	Методологічні проблеми цивілізаційного дослідження всесвітньої історії у «великих теоріях цивілізацій» XIX–XX ст.	2
5	Нові тенденції у розвитку історичної науки в XX–XXI ст.	2
6	Теоретико-методологічні засади дослідження історичної пам'яті в міждисциплінарному дискурсі.	4
7	Колективна пам'ять як предмет наукового аналізу	2
8		2
9	Методологічні підходи в осмисленні колективної пам'яті та політики пам'яті.	2
10	Формування культурної пам'яті як складової національної ідентичності.	2

### Розподіл балів, які отримують студенти під час семінарського заняття

БАЛІ	ПОЯСНЕННЯ
5	Теоретичні питання, винесені на розгляд, засвоєні у повному обсязі; на високому рівні сформовані необхідні компетентності; всі навчальні завдання, передбачені планом заняття, виконані в повному обсязі. Під час заняття продемонстрована стабільна активність та ініціативність. Відповіді на теоретичні питання, розв'язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань продемонстровано на високому рівні. Змодельовано практичні ситуації до виробничого процесу (фрагмент уроку, семінарське заняття, лекція).
4	Теоретичні питання, винесені на розгляд, засвоєні у повному обсязі; в основному сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі передбачені планом заняття навчальні завдання виконані в повному обсязі з неістотними неточностями. Під час заняття продемонстрована ініціативність. Відповіді на теоретичні питання без власних висновків
3	Теоретичні питання, винесені на розгляд, у цілому засвоєні; практичні навички та вміння мають поверхневий характер, потребують подальшого напрацювання та закріплення; навчальні завдання, передбачені планом заняття, виконані, деякі види завдань виконані з помилками, не опрацьовано додаткових джерел.
2	Теоретичні питання, винесені на розгляд, засвоєні частково, прогалини у знаннях не носять істотного характеру; практичні навички та вміння сформовані недостатньо; більшість навчальних завдань не виконано, деякі з виконаних завдань містять істотні помилки, які потребують подальшого усунення.
1	Студент не готовий до заняття, не знає більшої частини програмного матеріалу. Відсутнє розуміння основного змісту теми. Зробив несуттєве доповнення.
0	Відсутність на занятті

## 7. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Завдання	Кількість годин
1	Складіть бібліографію тематики «Ера позитивізму. Історичні концепції XIX ст.»	10
2	Підберіть творчі завдання до теми «Історія історичної науки від античності, середньовіччя, Ренесансу до виокремлення наукової історії.»	5
3	Напишіть есе про важливість колективної пам'яті.	5
4	Музеї як репрезентанти політики пам'яті. Підготуйте візуальне доповнення до теми.	5
5	Змодельуйте фрагмент уроку роботи з мемуарною літературою.	5

## 8. Індивідуальні навчально-дослідні завдання та критерії їх оцінювання

### Міні-проекти

1. Чи здатна ідеологія визначати хід історичних подій в державі?
2. Чому Тацит залякує читача своїми історіями?
3. Чи християнство вплинуло на історіописання?
4. Назвіть самобутні риси козацьких літописів? Чи відрізнялися вони від середньовічних хронік?
5. Історія споживання кави як приклад глобальної історії.
6. Публічні інтелектуали XXI ст.
7. Хто такі антигерої в історії?
8. Сучасна політика пам'яті в Україні.
9. Трансформація феномену колективної пам'яті у меморіальну політику.
10. Формування меморіальної політики Президентами України.

### Критерії оцінювання ІНДЗ (міні-проектів)

Бали	Критерії оцінювання включають наступні вимоги:
15	<ul style="list-style-type: none"> <li>- зміст викладеного матеріалу повністю відповідає темі і формі подачі, згідно вимог;</li> <li>- за глибиною і повнотою тема повністю розкрита;</li> <li>- студент в роботі дотримався термінологічної чіткості;</li> <li>- не порушена логіка викладу теоретичного матеріалу;</li> <li>- студент у роботі продемонстрував власний погляд на досліджувану проблему;</li> <li>- студент проявив навички самостійної роботи з науковою літературою;</li> <li>- робота має творчий характер;</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>- студент у роботі зробив висновки;</li> <li>- мова викладу грамотна, літературна;</li> <li>- у випадку усного захисту, студент демонструє уміння акцентувати увагу на головному у темі дослідження, виступає коротко та обґрунтовано.</li> </ul>
13	<ul style="list-style-type: none"> <li>- дотримано всіх попередніх вимог, проте є незначні огріхи стилістичного характеру та недоліки у методичній складовій роботи;</li> <li>- робота зберігає творчий та прикладний характер.</li> </ul>
12	<ul style="list-style-type: none"> <li>- студент дотримався усіх необхідних вимог до написання ІНДЗ, робота виконана в цілому правильно, проте:</li> <li>- тема розкрита частково;</li> <li>- при висвітленні окремих аспектів проблеми відсутні посилання на передовий педагогічний досвід з предмету;</li> <li>- у роботі відсутні висновки.</li> </ul>
10	<ul style="list-style-type: none"> <li>- при написанні роботи студент послідовно виклав матеріал, але не використав передового педагогічного досвіду та методичної літератури;</li> <li>- робота не містить ґрунтовних висновків;</li> <li>- можуть бути незначні огріхи в оформленні ІНДЗ чи списку використаної літератури.</li> </ul>
7	<ul style="list-style-type: none"> <li>- студент виклав навчальний матеріал згідно теми ІНДЗ, проте вона розкрита не повно, не використано належної кількості спеціальної літератури;</li> <li>- робота не містить узагальнень;</li> <li>- робота позбавлена оригінальності та елементів творчості;</li> </ul>
3	<ul style="list-style-type: none"> <li>- зміст викладено матеріалу поверхово розкриває основні положення теми;</li> <li>- у роботі суттєві стилістичні помилки, порушена логіка викладу окремих аспектів проблеми;</li> <li>- використано лише окремі літературні джерела, що не розкривають суті досліджуваної проблеми;</li> <li>- не зроблено необхідних висновків та узагальнень.</li> </ul>

## **ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ ДИСЦИПЛІНИ**

1. Лекція.
2. Семінарське заняття.
3. Самостійна робота студентів.
4. Тренінгове заняття.
5. Екзамен.

## **9. Методи навчання**

Освітній компонент буде викладений у формі лекцій/тренінгів та семінарських занять, організації самостійної роботи здобувачів в бібліотеках та комп'ютерних мережах. Викладач використовуватиме такі методи навчання, як розповідь, бесіда, дискусія, ілюстрування та демонстрування, практична робота, тренінг, кооперативні та колективно-групові технології,

технології ситуативного моделювання, технології опрацювання дискусійних питань, інформаційні та комунікаційні технології, консультації тощо.

## 10. Методи контролю

Діагностика здійснюється за допомогою опитування студентів під час проведення практичних занять, виконання студентами тестових завдань, виконання індивідуального науково-дослідного завдання як міні-проєкту, написання дидактичних розробок та підсумкового контролю (підсумковий модуль).

### Карта балів:

- робота на семінарському занятті – 70 балів (кожен семінар – 5 балів), за модулі – 35
- дидактична розробка – 15 балів
- міні-проєкт – 10 балів
- екзамен 50 балів

Під час поточного контролю з дисципліни Технології навчання історії визначаються результати навчання здобувача, отримані ним у **неформальній освіті** (навчання на відкритих онлайн курсах, вебінарах тощо). Умови для зарахування кредитів і результатів навчання є:

- наявність сертифікату;
- відповідність змісту, програмних результатів, переліку компетентностей освітньої послуги фаховому спрямуванню освітнього компонента ОП.

#### *Порядок перезарахування:*

- здобувач освіти подає заяву разом зі сертифікатом до деканату;
- профільна кафедра встановлює відповідність змісту неформальної освіти фаховому спрямуванню та приймає рішення;
- викладач заносить до журналу обліку навчання студента відповідну кількість балів;
- викладач має право самостійно приймати рішення щодо перезарахування балів, якщо у сертифікаті зазначено не більше одного кредита ЄКТС;
- здобувач освіти має право обирати вид діяльності для перезарахування (участь у практичних/семінарських заняттях, самостійна робота, проєктна діяльність тощо), якщо ці види діяльності спрямовані на формування компетентностей, зазначених у сертифікаті.

## ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Вплив ідей Просвітництва на розуміння історії. Британська історична наука у вік Просвітництва.
2. Історики-антиквари та їхній вплив на вивчення минулого.
3. Козацьке літописання. Історичні твори другої половини XVIII ст. Здобутки істориків доби романтизму. «Історія Русів».
4. Позитивізм і соціологічна історія. Українська національна історична наука.

5. Німецька класична історіографія. Дройзенівська інтерпретація та розуміння історії. Нарація як *ars historia* (мистецтво історії).
6. Порівняльно-історичний метод у дослідницьких практиках Михайла Драгоманова.
7. Французька мова «Анналів». Культурологічний підхід до вивчення історії і соціологічні методи.
8. Цивілізаційний підхід до вивчення історії.
9. Концепція «нового часу» К. Ясперса.
10. Критика «історицизму» і погляди на історію К. Поппера. Неопозитивізм.
11. Краківська історична школа.
12. Історіографічні студії М. Грушевського.
13. Історичний метод О. Шпенглера й питання його застосування в історичній науці.
14. Суперечності методології цивілізаційного аналізу всесвітньої історії в дослідженнях А. Тойнбі.
15. Постмодернізм. Усна історія. Дискусії в середовищі істориків про «достовірність» інформації отриманої методами усної історії.
16. Історія «знизу». Мікроісторія.
17. Локальна історія.
18. Інфраструктура публічної історії: музейництво та історичне краєзнавство.
19. Візуальна історія. Історія читання. Історія повсякдення.
20. Глобальна історія як концепт. Сучасний історик у «лабіринтах» глобалізації.
21. Генеза концепту «історична пам'ять» в контексті трансформацій історичної методології. До питання методології дослідження поєднання історії і пам'яті. Історична пам'ять в тенетах історіографії.
22. Нова історична свідомість як передумова громадянської злагоди в контексті гуманітарної безпеки держави.
23. Колективна пам'ять як один з нових об'єктів історичного дослідження.  
Наукова підґрунтя щодо вивчення колективної пам'яті.
24. Політика пам'яті: сутність і теоретичні підходи наукового пізнання. Методологічні підходи до «memory studies». Музеї як репрезентанти політики пам'яті.
25. Діяльність Інститутів національної пам'яті. Український інститут національної пам'яті.
26. Колективна пам'ять та питання ідентичності. Хронотопічні характеристики соціальної пам'яті.
27. Варіативність сучасних характеристик «культурної пам'яті» в працях А. Ерл, В. Фортунаті, Е. Ламберти.

## 11. Розподіл балів, які отримують студенти

### Шкала оцінювання за шкалою ECTS

За шкалою КОГПА	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	«відмінно»	A («відмінно»)
82-89	«добре»	B («дуже добре»)
75-81		C («добре»)
66-74	«задовільно»	D («задовільно»)
60-65		E («достатньо»)
35- 59	«незадовільно»	FX («незадовільно з можливістю повнорного

		складання»)
0-34		F(«незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни»)

## 12. Методичне забезпечення

1. Навчальний посібник.
2. Робоча програма навчальної дисципліни.
3. Силабус навчальної дисципліни.
4. Методичний супровід семінарських / практичних занять.
5. Методичний супровід самостійної роботи студентів.
6. Мультимедійна презентація окремих тем.
7. Тести для модульного контролю знань студентів.
8. Завдання для міні-проектів.
9. Дидактичні матеріали.

**Академічна доброчесність та плагіат.** Кожен здобувач вищої освіти повинен ознайомитися і слідувати нормам академічної доброчесності. Всю заплановану роботу здобувачі виконують самостійно. У разі виявлення несамотійного виконання завдання, результат анулюється, а робота повертається здобувачу на доопрацювання з дотриманням правил академічної доброчесності.

Кожен здобувач вищої освіти повинен ознайомитися і слідувати нормам Положення: <https://kogpa.edu.ua/uk/golovna/polozhennia-zakladu-vyshchoi-osvity>

## 13. Рекомендована література

Топольський Є. Як ми пишемо і розуміємо історію. Таємниці історичної на рації. Київ, 2012.

Гоцуляк В. В. Історія, її методологія і історіографія як наукові та навчальні дисципліни. Навч. посібн. Черкаси. 2016. 732 с.

Калакура Я. Українська історіографія. Курс лекцій. Київ, 2004. 496 с.

Зашкільняк Л. Методологія історії від давнини до сучасності. Львів, 1999.

Плохій С. Клію. Нариси про історію, істориків та пам'ять. Київ, 2022.

Плохій С. Загублене царство. Харків, 2023. 298 с.

Яковенко Н. Вступ до історії. Київ, 2007.

Темірова Н. Р. Історія історичного знання: від зародження до статусу науки. Вінниця, 2019. 132 с.

Яремчук В. Українська історіографія: суспільно-політична історія: посібник. Острого, 2017. 288 с.

### Пам'ятки історичної думки

Геродот.

Антонович В. Про козацькі часи на Україні. Київ, 1991. 238 с.

Грушевський М. С. Історія України-Русі. Київ : Наукова думка, 1991-1998. т. I-X.

Історія Русів / Пер. І. Драча. Київ, 2003.

Яворницький Д. Історія запорозьких козаків. Київ : Наукова думка, 1990.

### Довідкові видання

Верстюк В. Ф., Дзюба О. М., Репринцев В. Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодення. Хронологічний довідник. 2-е вид., доповн., доопрац. Київ, 2005.

Енциклопедія історії України. У 10 т. Київ, 2003–2013.

Українські історики ХХ століття: Біобібліографічний довідник. Вип. 1–3. Київ, 1998–2010.

### Додаткова література

Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму. Пер. з нім. О. Погорілий. Київ, 2018.

Шапіро Бен Смисл історії. Як розум і мораль зумовили велич Заходу. Пер. з англ. Г. Шпак. Київ, 2022. 208 с.

Шапіро Б. Як зруйнувати Америку за три прості кроки. Пер. з англ. Г. Шпак. Київ : «Наш Формат», 2021.

Бондаренко Г. Теорія та методологія історії. Програма й тестові завдання, основи курсу, словник понять і категорій. Луцьк, 2011.

Бондаренко Г. Історичне пізнання: питання теорії і практики. Луцьк, 1998.

Нариси новітньої історії України, 1991-2021; зб. ст. / ред.. М. Мінаков ін. Київ, 2021.

Нові підходи до історіописання. За ред. Пітера Берка. Київ, 2010.

Снайдер Т. Перетворення націй. Польща, Україна, Литва, Білорусь 1569-1999. Київ, 2017. 464 с.

Куций І. Українська науково-історична думка Галичини (1830-1894 р.р.): рецепція національної історії. Тернопіль, 2006.

Бачинський М. Сергій Бачинський спогади сина. Львів, 2004.

Разом на одній землі. Історія України багатокультурна. Навч. посібн. Гол. ред. П. Кендзьор. Львів, 2012.

Ільїн В. В. Memory studies: від пам'яті до забуття. 2020. <http://doi.org/10.46869/2707-6776-2020-12-2>

Колесник І. Глобальна історія. Історія понять. Київ, 2019. 348 с.

Грицак Я. Історія нації: продовження схеми Грушевського щодо української історії ХІХ–ХХ ст. // Михайло Грушевський і українська історична наука. Матеріали наукових конференцій. Львів, 1999.

Грицак Я. Й. Нарис історії України: Формування модерної української нації ХІХ–ХХ століття (Навчальний посібник). Київ, 1996.

Грицак Я. Українська історіографія. 1991–2001: Десятиліття змін / Я. Грицак // Україна модерна. Київ; Львів, 2005. Ч. 9. С. 43–68.

Грицак Я. Чи була школа Грушевського? // Михайло Грушевський і Львівська історична школа. Матеріали конференції. Львів, 24–25 жовтня 1994 р. Нью-Йорк, Львів, 1995.

Дисциплінарні виміри української історіографії / відп. ред. О.А. Удод. Київ: ПУНАН України, 2015. 462 с.

Калакура Я. С. Українська культура: цивілізаційний вимір / Я. С. Калакура, О. О. Рафальський, М.Ф. Юрій. Київ: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2015. 496 с.

Космина В.Г. Методологія цивілізаційного аналізу історичного процесу. Запоріжжя : ЗНУ, 2011. 308 с.

### Інформаційні ресурси:

Moodle.

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: Інтернет-сторінка. Режим доступу до електронних документів: <http://www.nbuv.gov.ua/>.

Національна парламентська бібліотека України: веб-сайт. Режим доступу до електронних



ресурсів: <http://www.nplu.org/ua/resources/resources.htm>.

ЧТИВО. Режим доступу до електронних ресурсів: <https://chtyvo.org.ua/>

ЧИТАЙ. Режим доступу до електронних ресурсів: <https://chytay-ua.com/blog.php?id=57>

Український освітній проєкт «Усна історія»: <https://www.ustnayaistoriya.info/>

«Краєзнавство». Архів випусків: <http://resource.history.org.ua/ejournal/EJ0000023>

«Локальна історія» Сайт: <https://localhistory.org.ua/>

«Місто: історія, культура, суспільство». Сайт: <http://mics.org.ua/journal/index.php/mics>

«Український історичний журнал». Сайт: <http://uhj.history.org.ua/uk>